

Dkt. Robert Peterson, Theolojia ya Luka-Matendo, Kipindi cha 12, Johnson - Tunapaswa Kusomaje Matendo? Miongozo

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Luka-Matendo. Huu ni kipindi nambari 12, Dennis Johnson. Tunapaswa Kusomaje Matendo? Miongozo.

Baada ya kutazama mawazo ya utangulizi ya FF Bruce kuhusu kitabu cha Matendo ya Mitume, nahamia kwenye kazi ya Dennis Johnson, Ujumbe wa Matendo katika Historia ya Ukombozi, iliyochapishwa na P&R Publishing. Kumsikiliza Luke.

Nani anahitaji Matendo ya Mitume? Hali ya kwanza. Makanisa hulala usingizi. Vikundi vidogo hujisalimisha. Masomo ya Biblia na madarasa ya shule ya Jumapili hutembea kwenye njia zinazotabirika na zilizopitwa na wakati.

Ibada inakuwa kawaida. Kushuhudia kunakuwa kazi ya wataalamu. Na huruma? Hebu tuone, nina saa moja wazi Alhamisi ijayo.

Uzoefu unapozaa kuridhika na kuridhika, wakati utaratibu mzuri unapobadilika na kuwa utaratibu mgumu, watu wanaompenda Yesu huhisi kwamba kuna kitu kibaya. Wanajua kwamba haikuwa hivi kila wakati, na hugeukia kitabu ili kuona tena kile ambacho ni kawaida kwa kanisa la Kristo.

Hasa, basi, wakati bidii yetu nyekundu inapopungua na mwelekeo wetu unapofifia, tunahitaji kumsikiliza Luka, mshirika wa kitume na mwandishi wa matendo ya Bwana, anaposimulia matendo ya Roho katika maneno ya Roho. Tunahitaji matendo ya mitume. Hali ya pili.

Hisia huenea kwa kasi, zikionyesha furaha ya kurejeshwa katika ushirika wa Mungu. Kiwango cha kuzaliwa kwa binti na wana wa Mungu kinaongezeka, na watoto wachanga hulilia chakula na matunzo. Makanisa huibuka haraka kuliko vile wakulima wanavyoweza kuyapa mbolea, kuyafunza, na kuyapunguza.

Wachungaji wa uongo huingia miongoni mwa wana-kondoo wachanga ili kuwatenganisha na kundi. Mawe yaliyo hai, yaliyochongwa hivi karibuni kutoka kwenye machimbo ya kipagani yenye ncha kali, vifusi juu ya kila mmoja katika nyumba mpya ya kiroho ya Kristo, na msugvano huo huzalisha joto. Pumzi ya uzima ya Roho huvuma kwa nguvu sana hivi kwamba kila mtu hupoteza usawa.

Wakati moto wa uamsho unapowasha kanisa, wakati matetemeko ya ardhi yanapotokea mbele takatifu na yenye neema ya Mungu, wakati ujumbe wa furaha wa nguvu ya rehema ya Kristo unapowakumbatia watu ambao wameacha tumaini, basi, pia, tunahitaji kugeukia matendo. Kwa kusikitisha, furaha ya wokovu inaweza kuigizwa. Kunaweza kuwa na hali ya juu tupu bila unyenyekevu wa moyo.

Shauku inaweza kujikita yenyewe badala ya kulenga yule anayestahili kuabudiwa. Mamlaka yaliyojaa Roho yanaweza kuigizwa kwa faida ya kibinafsi, na kuwadhuru watoto wa Yesu na jina lake. Miche ya imani lazima ilishwe kutoka kwa neno na kukuzwa katika kweli ikiwa itazaa matunda ya kudumu.

Watoto wachanga wa Mungu wanahitaji kusikia kutoka kwake maana ya maisha ya kanisa katika Kristo. Roho anapotutikisa, si chini ya wakati tunapohitaji kutetemeka, ni lazima tuende kwenye jiwe la kugusa la neno la Roho. Tunahitaji matendo ya mitume.

Hata hali yetu kama Kanisa la Yesu Kristo iweje, na popote pale tunapotawanyika miongoni mwa mataifa, kitabu cha pili cha Luka, tunachokiita Matendo ya Mitume, au Matendo ya Mitume, ni wito wa Mungu kukumbuka na kutafakari mpango wake kwa ajili ya kanisa lake na kufikiria upya jinsi ushirika wetu unavyofaa au kutofaa, mpango huo. Tunaporudi kwenye siku hizo za kuisimua za miaka iliyopita, tunaona nyaraka za Agano Jipya, maagizo ya kuishi, zikidhihirishwa katika historia halisi. Historia ya Matendo ya Mitume, baada ya yote, ni halisi.

Imejaa watu ambao hawaelewani, ambao hawaelewi, na ambao hawainuki kila wakati kwa hamu katika changamoto ya ufuasi. Kwa upande mwingine, historia hii pia ni halisi katika kuonyesha athari kubwa ya Yesu, aliyefufuka na kutawazwa akifanya kazi miongoni mwa watu hao wenye dosari kwa juhudi za Roho, kwa nguvu ya Roho tulivu lakini isiyoonekana. Tunapaswa kusomaje Matendo ya Mitume? Maswali mawili muhimu.

Ni dhahiri tunahitaji nuru kutoka siku za mwanzo za Kanisa ili kuangazia makanisa yetu leo. Hata hivyo, kujifunza kutoka kwa Matendo ya Mitume kile ambacho Mungu anataka tujifunze si jambo dhahiri na rahisi. Roho wa Mungu huzungumza katika Matendo ya Mitume si kwa njia ya maelekezo au majibu yaliyo wazi yaliyoundwa kwa maswali ya karne ya 20 au 21 bali kwa njia ya masimulizi ya kihistoria.

Wakati wowote katika Neno la Mungu, tunapopata masimulizi ya matukio yaliyotokea zamani, tunakabiliwa na maswali mawili muhimu. Kwanza, ni nini uamuzi wa Mungu kuhusu matukio hayo? Pili, Mungu anakusudia tujifunze nini hapa na sasa kutokana na yaliyotokea hapo na kisha? Uamuzi wa Mungu wa kimaadili kuhusu matukio yanayosimuliwa ni upi? Ni wazi kwamba Mungu hakubali kila tendo na tukio analotaka lirekodiwe katika Neno Lake. Masimulizi ya Biblia yamejaa masimulizi ya matendo machafu, ya kihisia, ya kipumbavu, na ya vurugu ya wanadamu, yote

ambayo Mungu anayashutumu vikali huku wasimulizi wa Biblia wakimashiria msomaji kwa njia mbalimbali.

Historia ya Agano la Kale imefungamana sana na Torati, sheria kwa ajili ya watu wa agano wa Israeli. Kama muundo wa Maandiko ya Kiebrania unavyoonyesha, uaminifu wa Mungu na uaminifu au kutokuwa mwaminifu kwa watumishi wake vimeandikwa katika historia ya unabii kama ushuhuda mzito na onyo kwa vizazi vijavyo. Kwa hivyo, iko katika Matendo.

Matendo yameandikwa ambayo Bwana wa Kanisa hayakubaliani nayo waziwazi. Kwa mfano, tunasoma kuhusu unafiki wa Anania na Safira, jitihada za mamlaka za Simoni Msamaria, uchoyo wa mafundi wa fedha wa Efeso, na wivu wa viongozi wa Kiyahudi. Katika hali kama hizo, hatuna shida kuona kwamba Mungu hataki Kanisa la leo lirudie kila kitu tunachosoma katika kurasa za Matendo ya Mitume.

Kwanza, uamuzi wa Mungu wa kimaadili kuhusu matukio yanayosimuliwa ni upi? Pili, ni nini kanuni kwa Kanisa zima ili kushinda vizazi vyote? Swali hili la pili linaibua suala gumu zaidi. Tunaposoma kuhusu tukio au desturi katika historia ya kibiblia ambayo Mungu anaikubali, je, tunapaswa kudhani kwamba anataka sifa hiyo irudishwe nasi leo? Kwa mfano, Ibrahimu anasifiwa na Mungu kwa nia yake ya kumtoa mwanawe Isaka dhabihu. Je, basi, tunapaswa kumwiga Ibrahimu au, kwa usahihi zaidi, tukimwiga Ibrahimu, tunapaswa kufanyaje hivyo? Je, tunapaswa kuiga kitendo chake kwa kumtoa mtoto wetu kama dhabihu? Au tunapaswa kuiga mtazamo wake wa imani isiyoyumba na uaminifu kamili kwa Bwana? Vivyo hivyo, tunaposoma katika Matendo ya Mitume na katika Kanisa la kwanza, hakuna mtu aliyedai kwamba mali yake yoyote ilikuwa yake mwenyewe, lakini walishiriki kila kitu walichokuwa nacho.

432 NIV. Ni somo gani tinalopaswa kujifunza kwa maisha yetu pamoja leo? Je, tunapaswa kuchukua pongezi hili la utayari wa Kanisa la kwanza kushiriki kama dokezo la Mungu kwamba anataka ushirika mkali wa kiuchumi, si ukomunisti, ushirika katika Kanisa la leo? Au somo linalopita utamaduni wa maandishi haya linahitaji mwitikio wa kina zaidi kuliko kuiga tu, yaani kujitolea kwa dhati na kwa kasi kwa ushirika wa gharama kubwa, chochote kile kinachoweza kugharimu, ili kuonyesha umoja wetu katika Yesu? Ninaweza kuongeza kwamba ninamjua rafiki ambaye alifanya tasnifu ya Mwalimu kuhusu vifungu hivyo katika Matendo ambapo watu walishiriki kila kitu na kutoa pesa zao na kutoa ardhi zao kuwasaidia wengine. Tasnifu yake ilikuwa kwamba Mungu hataki Kanisa lifanye hivyo, lakini moja ya hitimisho lake ilikuwa kwamba ni mfano unaowezekana kwa Kanisa katika sehemu fulani na nyakati fulani.

Na akasema nitasema tu kwamba nilifikiri hilo lilikuwa la kuvutia. Kwa mara nyingine tena, anakubaliana na ndugu yetu hapa, Dennis Johnson, kwamba hilo halijaamriwa. Lakini labda anazidi Johnson anaposema inawezekana kwa Kanisa kufuata mfumo huo kwa muda, katika miktadha fulani, na kwa sababu fulani katika nyakati fulani.

Majibu mawili makali. La kwanza ni kwamba tatizo letu limeitwa tatizo la mfano wa kihistoria. Je, taswira ya kihistoria ya Kanisa la kwanza katika Matendo ni mfano wa kawaida kwa Kanisa la leo? Majibu mawili makali yanaweza kutolewa kwa swali hili.

Kwanza kabisa, kila kitu katika Matendo ya Mitume ambacho Bwana anakubali kinapaswa kunakiliwa tena katika Kanisa la leo. Baadhi ya sehemu za Kanisa za Kipentekoste na za karismatiki zimezungumza kana kwamba kila kitu kizuri katika Matendo ya Mitume kingeonekana katika Kanisa la leo. Laiti tungechukua Biblia kwa uzito.

Wengine huhitimisha kutokana na Matendo 2 kwamba ubatizo wa Roho huwajia waumini muda mrefu baada ya sisi kumtumaini Kristo. Wengine wanaamini kwamba viongozi wa Kanisa lazima wachaguliwe na Lutu, sura ya 1, au kwamba wale walio katika Roho wanaweza kushika nyoka salama, sura ya 28. Hata hivyo, sijui mtu yeyote anayetumia jibu hili mara kwa mara.

Kama tungefanya hivyo, tungelazimika kuhitimisha kwamba yafuatayo yote yanapaswa kupatikana katika kila Kanisa. Majibu mawili makali ambayo Dennis Johnson anayazungumzia. Kwanza, kila kitu katika Matendo ya Mitume ambacho Bwana anakubali kinapaswa kunakiliwa tena katika Kanisa la leo.

Sasa anabishana kuhusu hoja na upuuzi, akitoa hoja za upuuzi kwa jambo hili. Kama kweli tungefuata kanuni hii kwa njia madhubuti, kwamba kila kitu katika Matendo kinapaswa kutekelezwa leo, tungelazimika kuhitimisha yafuatayo yote yanapaswa kupatikana katika kila Kanisa. A. Mitume waliotembea katika njia za Galilaya na Yesu akishuhudia ufufuo wake.

B. Roho anakuja katika tetemeko la ardhi na mngurumo wa upepo. C. Malaika wakiwaongoza wahubiri kutoka gerezani. D. Nidhamu ya kanisa kwa adhabu ya kifo inayotolewa na Mungu mara moja.

Tuko katika hali moja hapa. Ugumu halisi ni kwamba jibu la kila kitu lenyewe haliendani na theolojia ya Agano Jipya. Matendo, pamoja na sehemu nyingine ya Agano Jipya, yanaonyesha kwamba kuna kitu maalum kuhusu mitume waliochaguliwa na Yesu kutoa ushahidi kwamba amefufuliwa.

Matendo 1:2, na 3, Matendo 1:22, Matendo 2:23 na yafuatayo. Matendo 1:2 na 3. Yesu aliwapa amri kupitia Roho Mtakatifu mitume aliowachagua.

Alijionyesha kwao akiwa hai baada ya mateso yake kwa uthibitisho mwingi, akiwatokea kwa muda wa siku arobaini na kuzungumza kuhusu ufalme wa Mungu. Na kisha mstari wa 22. Wanapomchagua mtu wa kuchukua nafasi ya Yuda, lazima

awe mmoja wa watu waliofuatana nasi wakati wote Bwana Yesu alipoingia na kutoka miongoni mwetu.

Matendo 1:21, 22. Kuanzia ubatizo wa Yohana hadi siku alipochukuliwa kutoka kwetu. Mmoja wa watu hawa lazima awe shahidi wa ufufuo wake pamoja nasi.

Au vipi kuhusu 2:32? Yesu huyu Mungu alimfufua, Petro anasema, na sisi sote tu mashahidi wa hilo. Matendo 2:32. Pamoja na manabii, manabii wa Agano Jipya, mitume waliunda msingi wa kanisa.

Waefeso 2:20. Yesu ndiye muhimu zaidi, bila shaka. Yeye ndiye jiwe kuu la pembeni.

Kristo Yesu mwenyewe akiwa jiwe kuu la pembeni. Akizungumza na Mataifa ambao si waumini, ambao sasa wamekuwa waumini, Paulo anasema katika Waefeso 2:19. Kwa hivyo, ninyi si wageni tena wala wapitaji, bali ninyi ni raia pamoja na watakatifu na watu wa nyumbani mwa Mungu.

Imejengwa juu ya msingi, hapa ndipo, wa mitume na manabii. Kristo Yesu mwenyewe ndiye jiwe kuu la pembeni. Paulo anaendelea na sitiari hiyo ya jengo.

Kwa hivyo, ushuhuda wa kitume ulithibitishwa na Mungu mwenyewe kupitia ishara na maajabu. Waebrania 2, 3, na 4. Wakorintho wa Pili 12:12 inazungumzia kile ambacho FF Bruce alikuwa amekitaja hapo awali kama ishara za mtume wa kweli zilifanywa miongoni mwenu kwa uvumilivu mwingi, kwa ishara na maajabu na kazi kubwa. Tunapaswa kutarajia waone baadhi ya matukio ya ajabu yanayohusiana na mitume kuwa ya kipekee.

Ni ishara zinazoonekana ambazo, kama miujiza ya huduma ya Yesu duniani, hufunua wokovu unaozidi zaidi kuliko macho yanavyoweza kuona. Matendo haya ya nguvu katika ulimwengu unaoonekana yanaonyesha uponyaji uliofichwa wa moyo na kutoa hakikisho la upya wa ulimwengu utakaoambatana na kurudi kwa Yesu. Kwa hivyo, kanisa la leo ambalo halionyeshi tu ishara hizi za nguvu za msingi tunazoonza katika Matendo si lenye kasoro au si la kiroho.

Badala yake, inaweza kuwa kanisa linalozingatia upekee wa kifo na ufufuo wa Yesu na kuheshimu jukumu maalum la mitume kama mashahidi wa hatua hiyo ya ukombozi. Kwa upande mwingine, upekee wa kipindi cha mitume haupaswi kusesitizwa hadi kufikia hatua kwamba Matendo ya Mitume yananyimwa jukumu lolote katika kuunda maisha yetu leo kama wanafunzi wa Yesu, kama vile kosa lilivyo kinyume chake. Kwa hivyo Dennis Johnson anachozungumzia ni kiasi gani cha Matendo ya Mitume kinaweza kurudiwa leo.

Majibu mawili makali. Kila kitu kinapaswa kurudiwa. Haiwezekani, ni upuuzi, na si kiafya.

Pili, pia jibu kali linalopaswa kukataliwa ni kwamba hakuna kitu kinachokubalika kwa kanisa la leo. Hebu tuone jinsi Johnson anavyoshughulikia hili. Tena, ni shaka kwamba kuna mtu yeyote anayeshikilia mtazamo huu mkali mara kwa mara.

Je, kuna kanisa lolote linaloweza kusema hatupaswi kuinjilisha? Watu hawahitaji kumwamini Yesu? Je, hatupaswi kuanzisha makanisa? Lakini wakati uhai wa maisha ya kanisa la kwanza unapopinga hali yetu ya sasa, tunaweza kujaribiwa kusema kwamba ingawa Matendo ya Mitume yanaelezea kwa usahihi uchanga wa kanisa, maelezo haya hayapaswi kuongoza maisha yetu leo. Kwa mfano, baadhi ya watu wangehusisha ukusanyaji wa rasilimali wa Wakristo wa kwanza pekee na hali zisizo za kawaida za siku zilizofuata Pentekoste, wakati mahujaji walioamini mahubiri ya Petro waliendelea baada ya sikukuu kwa ajili ya mafundisho. Kwa hivyo, hakuna changamoto hapa kwa kupenda mali zao binafsi kwa Wamarekani.

Wengine wamekosoa mkakati wa Paulo wa kuomba msamaha huko Athene kama matumizi potofu ya hoja za kiakili, ingawa Luka na roho ya Mungu wanajumuisha hotuba ya Paulo huko Mars Hill kama mfano mzuri wa kutangaza injili. Wengine wanasema, hapana, hapana, hubishani watu katika ufalme. Hubishani watu katika ufalme wa Mungu.

Hufanyi aina hii ya uombaji msamaha wa kidunia. Unahubiri injili tu. Naam, unahubiri injili, lakini Paulo anaonyesha katika hotuba zake mbalimbali kwa makundi tofauti, kwa Wayahudi, hotuba zake ni tofauti sana na za wapagani.

Na jambo muhimu, kama Johnson anavyoonyesha, ni kwamba Luka na Roho Mtakatifu wanapongeza mifumo yote miwili. Jibu hili kali halikusudiwi kutuacha tuache kulabu wakati jambo fulani linapotekeleza, linatufanya tusiwe na raha, au linakiuka kusudi linalotokana na maandishi ya Luka. Luka anajali kuandika historia ili awe na uhakika, lakini haandiki historia bila kujali ili kukidhi udadisi wa kihistoria.

Anamwandikia Theofilo na wale kama yeye ambao wamefundishwa katika ujumbe wa Yesu lakini ambao wanahitaji maelezo kamili na yenye mpangilio ili kuthibitisha ujumbe unaobadilisha maisha ambao wamesikia. Inafurahisha; tulitaja hapo awali kwamba wasomi wanajadili kama katika utangulizi, haswa wa injili ya Luka ambapo Theofilo anatajwa kwa mara ya kwanza, bila shaka, pia ametajwa katika Matendo 1.1 kama mlinzi, ikiwa ungependa, wa kitabu cha Matendo, mtu ambaye kimejitolea kwake hasa. Mjadala ni, je, alikuwa mwamini tayari anahitaji uthibitisho au alikuwa kafiri? Na hadi sasa vyanzo vyetu tofauti ambavyo tumeviangalia vimemwona kama mwamini.

Mimi si mtaalamu kama wao, lakini ningekubaliana nao kuhusu hilo. Miongoni mwa wainjilisti wa Agano Jipya, Luka pekee ndiye aliyeandika mwendelezo wa kazi ya Yesu

duniani. Hii inaweza kuwa ni kwa sababu anaandika kwa ajili ya watu ambao hawakuwa na mawasiliano ya ana kwa ana na mashahidi wa mitume wenyewe.

Kwa vyovyote vile, injili ya Luka ni mfano mzuri wa hilo. Luka anasimama katika utamaduni wa masimulizi ya kibiblia, yaani, historia iliyotafsiriwa kinabii. Anaandika historia ambayo lazima ifanye tofauti katika imani na maisha yetu, kama vile mshauri wake anavyoelezea kusudi la historia ya Agano la Kale kama mafundisho ya kimaadili.

1 Wakorintho 10:11, anaandika, mambo haya yaliandikwa kwa ajili ya kutufundisha. Hasa, anawaonya Wakorintho kuhusu dhambi za Waisraeli jangwani katika kitabu cha Hesabu, na anaziorodhesha kama ibada ya sanamu, uasherati, kumjaribu Mungu, na manung'uniko. Sasa, mambo haya yalitokea, 1 Wakorintho 10:11, kwao kama mfano, lakini yameandikwa kwa ajili ya kutufundisha sisi ambao mwisho wa nyakati umewajilia.

Luka anaandika historia ambayo lazima ibadilishe maisha yetu, kama vile Paulo, mshauri wake, alivyoelezea kusudi la historia ya Agano la Kale kama mafundisho ya kimaadili, kama tulivyoona, na kufundisha. Warumi 15 :4, tazama pia 2 Timotheo 3:16. Warumi 15:4 inapuzwa na ni muhimu sana. Kwa maana yote yaliyoandikwa zamani yaliandikwa kwa ajili ya kutufundisha sisi, ili kwa uvumilivu na kwa faraja ya maandiko tupate kuwa na tumaini.

Hakika, kipindi cha msingi cha kitume kinaweza kuwa na sifa za kipekee kukihusu, kwa sababu tu ni cha msingi, lakini msingi pia huamua mpangilio wa jengo litakalojengwa juu yake. Tunahama kutoka kwa mambo haya ya utangulizi hadi miongozo ya kugundua na kutumia ujumbe wa Matendo. Tunapaswa kusoma Matendo kwa kuzingatia kusudi la Luka.

Ninatoa muhtasari. Pili, tunapaswa kusoma Matendo ya Mitume kwa kuzingatia nyaraka za Agano Jipya. Tatu zinasoma Matendo ya Mitume kwa kuzingatia Agano la Kale.

Wanne waliisoma kwa kuzingatia kitabu cha kwanza cha Luka. Watano waliisoma kwa kuzingatia muundo wake. Miongozo ya kugundua na kutumia ujumbe wa Matendo.

Ikiwa jibu la yote wala jibu la kutokuwepo ni mwongozo wa kuaminika wa athari ya kawaida ya Matendo ya Mitume kwa kanisa la leo, tunawezaje kuelewa na kutumia ujumbe wa Roho kwa usahihi? Nambari ya kwanza soma Matendo ya Mitume kwa kuzingatia kusudi la Luka. Luka anaandika kuhusu kilele cha tendo la ukombozi la Mungu katika historia, Matendo ya Mitume katika historia. Kama ilivyo katika historia ya Agano la Kale na Injili, kile ambacho Mungu amefanya kinachukua nafasi kuu katika Matendo ya Mitume.

Bila shaka, kitabu cha Matendo ya Mitume kinachookoa watu huwa na maana kwa mwitikio wetu. Lakini katika Maandiko, mwanzo wa mafundisho kuhusu tabia njema si orodha ya majukumu yetu bali ni tangazo la mafanikio ya Mungu ya kuokoa, linalotuleta katika uhusiano wa kibali naye. Ingawa kitabu cha Matendo ya Mitume kina taarifa kuhusu maisha na uenezaji wa kanisa la kwanza, kitabu hiki kinaweza kutukatisha tamaa tukijaribu kukibadilisha kuwa mwongozo wa sera za kanisa au sera za misheni.

Kusudi lake ni la vitendo zaidi na la kitamaduni tofauti na maswali mengi tunayouliza kuhusu taratibu na mikakati. Hapa, Roho wa Mungu anafunua utambulisho wa kanisa kati ya kuja kwa Yesu, nguvu ya Mungu inayofanya kazi kanisani, matokeo ya uwepo huo wenye nguvu, na mazingira ambayo tunapaswa kutekeleza utume wetu hadi Matendo 1:11, nukuu, Yesu huyu huyu aliyechukuliwa kutoka kwenu kwenda mbinguni atarudi kwa njia ile ile mliyomwona akienda mbinguni, Matendo 1:11. Pili, tunasoma Matendo kwa kuzingatia kusudi la Luka. Tunasoma Matendo kwa kuzingatia barua za Agano Jipya.

Luka ni mwanahistoria na mwanatheolojia. Anapoandika, akinukuu, mambo ambayo yametimizwa miongoni mwetu, Luka 1:1, pia anaelewa matukio haya, akionyesha umuhimu wake kama mkalimani anayeongozwa na Roho wa Kristo. Hata hivyo, ukweli kwamba anawasilisha umuhimu huu kupitia aina ya simulizi ya kihistoria badala ya insha ya kitheolojia, kwa mfano, una faida na mapungufu.

Faida moja ni kwamba Luka anapoonyesha muunganiko kati ya wokovu wa Mungu na maelezo ya historia ya Kigiriki, anaonyesha jinsi imani ya Kikristo ilivyo tofauti na dini zilizojikita katika mafumbo, hadithi za kubuni, au uvumi. Luka 2:1, Matendo 2:1, siku ya Pentekoste ilipofika, wote walikuwa wamekusanyika pamoja mahali pamoja. Matendo 3:1 na 2, sasa Petro na Yohana walikuwa wakipanda kwenda hekaluni wakati wa sala, saa tisa, na mtu mmoja kiwete tangu kuzaliwa alikuwa akibebwa, ambaye walimweka kila siku kwenye lango la hekalu linaloitwa lango zuri ili kuomba sadaka kwa wale wanaoingia hekaluni.

Haya ni maelezo kutoka kwa historia ambayo Luka ananukuu. Anafanya hivyo kuonyesha msingi wa kihistoria wa ujumbe wake na jinsi imani ya Kikristo ilivyo tofauti na dini zilizojikita katika mafumbo, hadithi za kubuni, au uvumi. Fumbo la imani husema tunamtafuta Mungu moja kwa moja kupitia Roho.

Hatuhitaji vitabu, kwa mfano, Biblia, hatuhitaji walimu au wachungaji au wengine kutusaidia. Hapana, Mungu huwasiliana kwa undani zaidi kupitia Roho Wake na roho zetu, labda hata akipuza akili. Hadithi, dini ya Kirumi, ilitokana na hadithi nzima ya miungu na matukio yao na dhambi zao.

Ni upuuzi kabisa, na bado huo ulikuwa msingi wa hadithi za uwongo wa mambo mengi. Uvumi ni falsafa na akili ya kibinadamu inayoenea bila udhibiti wa ufunuo

wowote kutoka kwa Mungu. Luka anaonyesha imani ya Kikristo ni tofauti na mafumbo, hadithi za uwongo, au uvumi.

Injili ya Kristo si nadharia dhahania au ishara ya kishairi. Ni simulizi inayoshuhudiwa na mashahidi wa kuingilia kati kwa Mungu binafsi katika historia ili kuwaokoa wanadamu. Yesu alikufa msalabani.

Yesu alifufuliwa kutoka kwa wafu. Yesu na Baba walimwaga Roho Mtakatifu siku ya Pentekoste. Petro alishuhudia injili katika nyumba ya Kornelio kwa mwongozo wa kimungu.

Paulo, ambaye alikuwa Sauli, ameongoka sana na Mungu katika historia na akawa mtume mkuu kwa Mataifa. Kikwazo kimoja, kwa upande mwingine, ni kwamba aina ya simulizi ya kihistoria yenyewe inaruhusu maelezo ya kitheolojia kwa njia isiyo ya moja kwa moja kupitia uwekaji wa nyenzo, usimulizi wa mahubiri, na madokezo ya maneno kwa maandishi na mada za Agano la Kale. Ili kubaki mwaminifu kwa lengo lake la kihistoria, Luka, msimulizi, hawezi kuingia kwenye hadithi kwa maelezo mengi au insha za kitheolojia ili kuondoa kutoelewana kote kunakowezekana.

Anatoa maoni ya kitheolojia, lakini hakuna insha. Waraka huu ni aina bora ya hotuba ya moja kwa moja na ufafanuzi wa moja kwa moja wa maana ya injili na athari zake za kitabia kwa wale wanaouamini. Kwa hivyo, nyaraka za Agano Jipya, zilizoandikwa waziwazi ili kuongoza na kurekebisha maisha, imani, na maisha ya kanisa, hutoa ukaguzi muhimu juu ya matumizi tunayoweza kutumia kutoka kwa Matendo kwa kanisa la leo.

Kwa hivyo, nyaraka zina nafasi. Ikiwa hitimisho letu la kitheolojia kutoka kwa Matendo linapingana na mafundisho ya nyaraka, ni bora turudi kwenye ubao wa kuchora. Kuna kitu kibaya na uelewa wetu wa mafundisho ya Matendo.

Bila kupunguza mchango maalum wa Matendo ya Mitume kwa mafundisho ya Agano Jipya kwa ujumla, mara tutakapotambua kusudi la Matendo ya Mitume, tutakuwa waangalifu kuhusu kukubali kama kanuni leo kipengele chochote cha simulizi yake ambacho hakijathibitishwa katika himizo la nyaraka. Ninaweza kusema katika uzoefu wangu mwenyewe wa kazi yangu na wanatheolojia wengine Wakristo, najua ningesema Matendo ya Mitume yamepuuzwa. Je, inapaswa kuwa muhimu zaidi? Hapana.

Nyaraka ndizo mahali ambapo mafundisho yanaelezwa waziwazi, lakini tunahitaji kuzingatia hadithi nzima ya kibiblia. Hiyo ina maana ya injili, Matendo, na kitabu cha Ufunuo, hasa katika muktadha huu, Luka-Matendo. Tatu, tunasoma Matendo kwa kuzingatia Agano la Kale.

Umaarufu wa Agano la Kale katika hotuba na mahubiri ya Matendo ni dhahiri kwa msomaji yeyote wa Biblia, hasa pale ambapo wasikilizaji wao wanakubali mamlaka ya kimungu ya maandiko. Mashahidi wa Yesu walinukuu na kufasiri maandiko kulingana na kuja kwa Masihi, wakionyesha jinsi huduma yake, kifo, ufufuo, na kumiminwa kwa Roho kulivyotimiza maandishi haya ya kinabii. Wajibu wa Luka kwa Agano la Kale unazidi kunukuu vifungu katika mahubiri.

Ameweka ndani yake mtindo wake wa masimulizi mwanngwi wa njia za Kiebrania za kuzungumza, kimya kimya lakini kwa kuenea akiimarisha ujumbe anaouandika katika utamaduni wa historia ya unabii wa Kiebrania, akishuhudia kilele cha utamaduni huo katika kazi ya Masihi. Zaidi ya hayo, uhusiano kati ya Matendo na Agano la Kale ni zaidi ya suala la maneno na sarufi. Mara kwa mara, tunaona mada za Agano la Kale, Roho, mtumishi, hukumu takatifu, utawanyiko, na mateso ya manabii, yakiletwa katika utambuzi mpya kupitia uwepo wa Bwana aliyefufuka katika kanisa lake.

Nitataja tu baadhi ya mada hizo tena. Roho Mtakatifu, mtumishi wa Bwana, ambaye ni Yesu, hukumu takatifu ya Mungu, utawanyiko, na mateso ya manabii, anakuwa mateso ya manabii, mitume, na watumishi wengine wa Bwana wa Agano Jipya. Katika hotuba yetu inayofuata, tutaendelea na maelekezo ya Johnson yenye manufaa kuhusu mafundisho ya kitabu cha Matendo.

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Luka-Matendo. Huu ni kipindi nambari 12, Dennis Johnson. Tunapaswa Kusomaje Matendo? Miongozo.